

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

Vtru[m] religio consistat tantu[m] in ordine ad Deum? 1

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

De Religione, in octo arti ulos diuisa.

DEinde considerandum est de singulis partibus prædictarum virtutum, quantum ad præsentem intentionem pertinet Et primò considerandum est de religione. Secundo, de pietate. Tertio, de obseruantia. Quarto, de gratia. Quinto, de vindicta. Sexto, de veritate. Septimo, de amicitia. Octauo, de liberalitate. Nono, de Epikeia. De alijs autem hic enumeratis supra dictum est, partim in tractatu de charitate, scilicet de concordia, & alijs huiusmodi: & partim in hoc tractatu de iusticia, sicut de bona commutatione & innocentia. De legispositiua autem, in tractatu de prudentia.

¶ Circa religionem verò tria consideranda occurrunt.

¶ Primo quidem de ipsa religione secundum se.

¶ Secundo, de actibus eius.

¶ Tertio, de vitijs oppositis.

¶ Circa primum quærentur octo.

¶ Primo, utrum religio consistat tantum in ordine ad Deum?

¶ Secundo, utrum religio sit virtus?

¶ Tertio, utrum religio sit vna virtus?

¶ Quarto, utrum religio sit specialis virtus?

¶ Quinto, utrum religio sit virtus theologica?

¶ Sexto, utrum religio sit præferenda alijs virtutibus moralibus?

¶ Septimo, utrum religio habeat exteriores actus?

¶ Octauo, utrum religio sit eadem sanctitati?

ARTIC. I.

Utrum religio ordinet hominem solum ad Deum?

426

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd religio non ordinet hominem solum ad Deum. Dicitur enim iacob. 1. Religio munda & immaculata apud Deum & patrem. hæc est, visitare pupillos & vi-

& viduas in tribulatione eorum ; & immacu'atum se custodire ab hoc seculo. Sed visitare viduas & pupillos, dicitur secundum ordinem ad proximum. Quod autem dicit, immaculatum se custodire ab hoc seculo, pertinet ad ordinem quo ordinatur homo in seipso. Ergo religio non solum dicitur in ordine ad Deum.

¶ 2 Præterea, * August. dicit in 10. de ciuit. Dei, quòd quia Latina loquendi consuetudine, non imperitorum tantum, verum etiam, doctissimorum cognationibus humanis atque affinitaribus, & quibuscunque necessitudinibus dicitur exhibenda religio: non eo vocabulo vitatur ambiguum, cum de cultu diuinitatis vertitur quaestio, vt fidenter dicere valeamus, religionem non esse, nisi cultum Dei. Ergo religio dicitur non solum in ordine ad Deum, sed etiam in ordine ad propinquos.

¶ 3 Præterea, Ad religionem videtur latria pertinere. Latria enim interpretatur seruitus, vt * August. dicit in 10. de ciuit. Dei. Seruire autem non solum debemus Deo, sed etiam proximis, secundum illud Galat. 5. Per charitatem spiritus seruite inuicem. Ergo religio importat ordinem etiam ad proximum.

¶ 4 Præterea, Ad religionem pertinet cultus. Sed homo dicitur non solum colere Deum, sed etiam proximum, secundum illud Catonis, Cole parentes. Ergo etiam religio nos ordinat ad proximum, & non solum ad Deum.

¶ 5 Præterea, Omnes in statu salutis existentes Deo sunt subiecti Non autem dicuntur religiosi omnes qui sunt in statu salutis, sed solum illi, qui quibusdam votis & obseruantijs & ad obediendum aliquibus hominibus se astringunt. Ergo religio non videtur importare ordinem subiectionis hominis ad Deum.

SED contra est, quod * Tullius dicit in 2. Rhetor. quòd religio est virtus, quæ superiori cuidam natu-

ra (quam diuinam vocant) cultum ceremoniamque affert.

RESPONDEO dicendum, quod sicut † Isidor. dicit in libro Etymol. Religiosus, ut ait Cicero, a religione appellatus est, qui retractat & tanquam relegit ea quae ad cultum diuinum pertinent. Et sic religio videtur dicta a relegendo ea, quae sunt diuini cultus: quia huiusmodi sunt frequenter in corde reuoluenda, secundum illud Prouerb. 3. In omnibus vijs tuis cogita illum. Quamuis etiam possit intelligi religio ex hoc dicta, quod Deum reeligere debemus, quem amiseramus negligentes; sicut * August. dicit in 10. de ciuit. Dei. Vel potest intelligi, religio a religando dicta. Vnde † August. dicit in lib. de vera religione, Religet nos religio vni omnipotenti Deo. Siue autem religio dicatur a frequenti relectione, siue ex iterata electione eius quod negligenter amissum est, siue dicatur a religatione: religio proprie importat ordinem ad Deum. Ipse enim est cui principaliter alligari debemus tanquam indeficienti principio, ad quem etiam nostra electio assidue dirigi debet, sicut in vltimum finem: quem etiam negligenter peccando amittimus, & credendo, & fidem protestando recuperare debemus.

Ad primum ergo dicendum, quod religio habet duplices actus: quosdam quidem proprios & immediatos, quos elicit, per quos homo ordinatur ad solum Deum, sicut sacrificare, adorare, & alia huiusmodi. Alios autem actus habet, quos producit mediantibus virtutibus, quibus imperat ordinans eos ad diuinam reuerentiam: quia scilicet virtus ad quam pertinet finis, imperat virtutibus ad quas pertinent ea quae sunt ad finem. Et secundum hoc actus religionis per modum imperij, ponitur esse, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, quod est actus elicitus a misericordia. Immaculatum autem se custodire ab hoc saeculo, imperatiue qui-

* li. 10. c.
17. incip.
Religio-
sus.

* c. 4. pa-
rū ante
med. 10. 5
† Nō re-
motè a fi-
ne libri,
10. 1.

quidem est religionis, elicitive autem temperantia, vel alicuius huiusmodi virtutis.

Ad secundum dicendum, quod religio refertur ad ea, quæ exhibentur cognationibus humanis, extenso nomine religionis: non autem secundum quod religio proprie dicitur. Unde * Aug. parum ante verba inducitur præmittit, Religio districtius non quemlibet, sed Dei cultum significare videtur.

Ad tertium dicendum, quod cum servus dicatur ad dominum, necesse est quod ubi est propria, & specialis ratio dominij, ibi sit specialis, & propria ratio servitutis. Manifestum est autem, quod dominium convenit Deo secundum propriam, & singularem quamdam rationem: quia scilicet ipse omnia fecit, & quia summum in omnibus rebus obtinet principatum. Et ideo specialis ratio servitutis ei debetur. Et talis servitus nomine patriæ designatur apud Græcos: & ideo ad religionem proprie pertinet.

Ad quartum dicendum, quod colere dicimur homines, quos honorificatione, vel recordatione, vel presentia frequentamus: & etiam aliqua, quæ nobis subiecta sunt, coli à nobis dicuntur. Sicut agricolæ dicuntur ex eo quod colunt agros, & incolæ dicuntur ex eo quod colunt loca quæ inhabitant. Quia tamen specialis honor debetur Deo, tamquam primo omnium principio, etiam specialis ratio cultus ei debetur: quæ Græco nomine vocatur eusebia, vel theosebia, ut patet per August. 10. * de Civit. Dei.

Ad quintum dicendum, quod religiosi, quamvis dici possint communiter omnes qui Deum colunt, specialiter tamen religiosi dicuntur, qui totam vitam suam diuino cultui dedicant, à mundanis negotijs se abstrahentes. Sicut etiam contemplativi dicuntur, non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam suam deputant. Huiusmodi autem non se subijciunt homini propter hominem, sed propter Deum: secundum illud Apostoli Galat. 4. Sicut angelus Dei excepit me, & sicut Christum Iesum.

A R.

lib. 10. de
ciu. Dei,
c. 1. & me.
10. 5.

* c. 1. 5. 5.